

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

 Юрій КОТЛЯР
«19» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАКТИКУМ ПО ПІДГОТОВЦІ ГРАНТОВИХ ПРОЄКТІВ ТА
ДЕРЖБЮДЖЕТНИХ ТЕМ

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Розробник

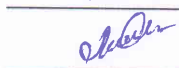
Яна ГАРГАУН

Завідувач кафедри розробника

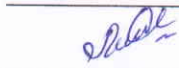
Ірина МІРОНОВА

Завідувач кафедри спеціальності

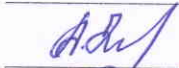
Ірина МІРОНОВА

Гарант освітньої програми

Ірина МІРОНОВА

Завідувач відділу аспірантури

Алла УЖВА

Начальник НМВ

Євгенія ПОСТИКІНА

ВСТУП

У сучасному освітньому та професійному середовищі вміння формувати й реалізовувати проєкти, ефективно презентувати ідеї та готувати грантові заявки є надзвичайно важливими для фахівців різних галузей. Дисципліна «Практикум по підготовці грантових проєктів та держбюджетних тем» має на меті сформуванню у здобувачів освіти практичні навички розробки проєктної документації, підготовки змістовних презентацій, а також написання якісних грантових заявок відповідно до вимог національних і міжнародних донорських організацій.

Курс орієнтований на розвиток прикладних компетентностей, таких як планування й організація проєктної діяльності, аналітичне мислення, навички публічного виступу, написання заявок та обґрунтування бюджету. Значна увага приділяється роботі з реальними прикладами, аналізу успішних кейсів і практичним завданням, що стимулюють творчу і професійну активність студентів.

Результатом опанування дисципліни має стати здатність здобувачів ефективно представляти власні ідеї, оформлювати їх у вигляді проєктів та грантів, а також аргументовано й чітко презентувати їх перед цільовою аудиторією.

Предметом навчальної дисципліни є методи, інструменти та практики підготовки історико-археологічних проєктів, створення презентацій наукових та популяризаторських матеріалів, а також написання грантових заявок для реалізації дослідницьких і культурно-освітніх ініціатив у галузі історії та археології.

Об'єктом вивчення дисципліни є проєктна, презентаційна та грантова діяльність як елементи професійної та академічної комунікації.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	«Практикум по підготовці грантових проєктів та держбюджетних тем»	
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»	
Спеціальність	032 «Історія та археологія»	
Спеціалізація (якщо є)	-	
Освітня програма	«Історія та археологія»	
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)	
Статус дисципліни	вибіркова	
Курс навчання	2	
Навчальний рік	2025-2026 н.р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	4	-
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4 кредити / 120 годин	
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
	20 годин	-
	20 години	-
	80 годин	-
Відсоток аудиторного навантаження	33 %	-
Мова викладання	українська	
Форма підсумкового контролю	іспит	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітньо-професійній програмі

Дисципліна «Практикум по підготовці грантових проєктів та держбюджетних тем» є складовою циклу вибіркових дисциплін професійного циклу підготовки за освітньо-професійною програмою 032 Історія та археологія.

Курс спрямований на формування у здобувачів освіти практичних компетентностей, необхідних для професійної реалізації у сфері історичних та археологічних досліджень, а також у проєктній, науковій, експертній і просвітницькій діяльності. Дисципліна забезпечує інтеграцію теоретичних знань з історії та археології з прикладними навичками підготовки проєктних заявок, публічних презентацій і держбюджетних тем, що є важливими для академічного й практичного розвитку фахівця.

Опанування дисципліни сприяє готовності до участі в міжнародних та національних дослідницьких і культурно-освітніх програмах, а також розвитку навичок публічної комунікації й роботи з донорами. Контроль за роботою здійснюється шляхом складання заліку. Оцінювання самостійної роботи проводиться відповідно до шкали оцінювання.

Метою дисципліни «Практикум по підготовці грантових проєктів та держбюджетних тем» є формування у здобувачів знань, умінь і практичних навичок, необхідних для самостійної розробки історичних та археологічних проєктів, підготовки професійних презентацій результатів досліджень і написання грантових заявок для участі в наукових, освітніх і культурних програмах на національному та міжнародному рівнях.

Завдання вивчення дисципліни «Практикум по підготовці грантових проєктів та держбюджетних тем» обумовлено методичним процесом «сприйняття - усвідомлення – застосування» знань, а саме:

1. Сформувати теоретичну бази знань щодо основ проєктної діяльності, грантових механізмів, типології презентацій, структури проєктної заявки та критеріїв оцінювання проєктів.

2. Опанувати методи розробки проєктів у галузі історії та археології, включно з визначенням мети, завдань, цільової аудиторії, очікуваних результатів, календарного плану та бюджету.

3. Розвинути навички пошуку та аналізу грантових можливостей, ознайомлення з вимогами основних національних та міжнародних донорських організацій, а також із процедурами подання заявок.

4. Сформувати вміння написання грантових заявок, зокрема складання мотиваційного листа, опису проєкту, логіко-структурної матриці, бюджету та супровідної документації.

5. Навчитись ефективній презентації проєктів і досліджень: підготовка презентаційного матеріалу, дизайн слайдів, вербальна і невербальна комунікація, врахування цільової аудиторії.

6. Опанувати інструменти візуалізації та цифрових сервісів, які використовуються для створення презентацій, інфографіки, публічного представлення результатів історико-археологічних проєктів.

7. Розвинути міждисциплінарний підхід до створення проєктів у сфері гуманітаристики, із залученням знань з історії, археології, культурології, музейної справи, освіти, охорони культурної спадщини тощо.

8. Здійснити формування навичок командної роботи та управління проєктом, включно з розподілом ролей, взаємодією між учасниками, дотриманням термінів і забезпеченням якості виконання завдань.

9. Проаналізувати успішні і невдалі приклади проєктів і грантів, вивчення типових помилок у заявках, критеріїв оцінювання експертами та вимог до звітності за реалізованими проєктами.

10. Сформувати професійну відповідальність та етичні засади у підготовці грантових заявок, веденні проєктної документації та роботі з партнерами й донорами.

Розроблена програма відповідає освітньо-професійній програмі та орієнтована на **формування компетентностей:**

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК02. Здатність до генерування нових ідей, аналізу та синтезу цілісних знань, володіння сучасною методологією.

ЗК03. Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень.

ЗК04. Здатність визначати основні тенденції розвитку вітчизняної та зарубіжної історіографії і застосовувати досягнення світової історичної науки при проведенні власного наукового дослідження.

ЗК06. Знання стандартів та типу мислення, необхідних для наукового дослідження та опублікування його результатів, зокрема критична обізнаність та інтелектуальна чесність.

ЗК07. Здатність до пошуку наукової інформації з різних джерел, її систематизації, критичного аналізу та узагальнення з використанням новітніх інформаційних технологій.

ЗК08. Здатність спілкуватися з науковою спільнотою з метою презентації результатів наукових досліджень та їх оприлюднення українською, англійською та/або іншою іноземною мовою.

ЗК09. Здатність володіти науковим стилем спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, готувати та обговорювати експертні висновки, презентації та науково-дослідні, грантові проєкти.

ЗК12. Здатність рецензувати публікації та презентації, а також брати участь у вітчизняних та/або міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою позицію.

ЗК13. Здатність до автономної і командної роботи.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

СК01. Ґрунтовні знання спеціальної області дослідження в поєднанні зі знаннями загальної наукової дискусії та внеску до індивідуальної історичної царини дослідження.

СК02. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези, обирати найбільш релевантні методи, методики та підходи для здійснення досліджень в галузі історії та/або археології, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

СК05. Здатність вільно оперувати найважливішими теоретико-методологічними поняттями і категоріями при дослідженні історичних та/або археологічних проблем, застосовувати на практиці класичні та новітні методи наукових досліджень.

СК06. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та/або археології представників різних наукових напрямів і шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки і розуміти відмінності історіографічних підходів у різних хронологічних, національних та транснаціональних контекстах.

СК07. Здатність визначати рівень об'єктивності фактологічної основи минулих подій в різних видах джерел і академічних текстів, встановлювати та оцінювати достовірність та репрезентативність джерельної інформації.

СК09. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати наукові проєкти у галузі історичної науки та у професійній сфері діяльності, проявляти лідерство та автономність на всіх етапах їх реалізації.

СК10. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок у сфері історії та археології державною та іноземною мовами як на національному, так і на міжнародному рівні.

СК11. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проєкти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

2.2. Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми, здобувачі вищої освіти у результаті вивчення навчальної дисципліни повинні:

1. Знати:

- основні поняття й принципи проєктної, презентаційної та грантової діяльності;
- структуру та зміст типових грантових заявок;
- вимоги національних і міжнародних програм підтримки наукових, освітніх і культурних ініціатив;
- основи комунікації з донорами, партнерами та стейкхолдерами;
- правила оформлення презентацій та підготовки публічних виступів.

2. Уміти:

- самостійно розробляти історико-археологічні проєкти (дослідницькі, освітні, культурні тощо);
- готувати повний пакет грантової документації відповідно до умов конкурсу;
- обґрунтовувати мету, завдання, актуальність, методологію, бюджет та очікувані результати проєкту;
- створювати ефективні мультимедійні презентації з урахуванням цільової аудиторії;
- здійснювати публічну презентацію проєкту, чітко й аргументовано викладати його зміст.

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані **результати навчання** включають:

ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання про новітні напрямки історичних досліджень, зокрема, інтелектуальної історії, усної історії, регіональної історії, гендерної історії, історії повсякденності тощо, а також дослідницькі навички, достатні для проведення оригінального наукового дослідження на рівні останніх світових досягнень з історії та археології, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

ПРН03. Планувати і виконувати оригінальні наукові дослідження з історії та/або археології з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, дотриманням норм професійної і академічної етики, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

ПРН04. Застосовувати сучасні методи пошуку, локалізації, збору, опрацювання та аналізу наукової інформації за темою дисертаційного дослідження.

ПРН05. Здійснювати автономний науковий пошук, самостійний відбір і класифікацію сукупності історичних джерел, достатньої для реалізації дисертаційного дослідження, визначати рівень об'єктивності фактологічної основи в різних видах джерел, оцінювати їх достовірність та репрезентативність.

ПРН08. Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН09. Продувати нові ідеї і розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

ПРН10. Вільно презентувати результати власних досліджень, наукові проблеми у сфері історії та археології державною та іноземною мовами усно та письмово, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у фахових вітчизняних і провідних міжнародних наукових виданнях.

ПРН11. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для реалізації спільних проєктів, розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у сфері історії та археології, розуміти і дотримуватися етики ділового спілкування.

ПРН13. Застосовувати у науковій та педагогічній роботі новітні освітні технології, передові концептуальні та методологічні знання з історії, археології та інших галузей історичної науки, проявляти навички організаторської та управлінської діяльності.

ПРН14. Ініціювати, раціонально планувати і здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проєктів, демонструвати лідерство та здатність як до автономної, так і командної роботи під час їх реалізації, до визначеності і наполегливості щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань; здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ПРН16. Дотримуватись принципів наукової етики, не допускати плагіату, привласнення наукових ідей, фальсифікацій, діяти у відповідності до вимог інтелектуальної чесності та нетерпимості до порушення академічної доброчесності.

3. Програма навчальної дисципліни

3.1. Денна форма навчання

№	Теми	Лекції	Семінарські,	Самостійна робота
1	Тема 1. Основи проєктної діяльності.	2	2	8
2	Тема 2. Структура проєктної заявки: як перетворити ідею на реалістичний проєкт.	2	2	8
3	Тема 3. Пошук джерел фінансування та грантових можливостей.	2	2	8
4	Тема 4. Методика написання грантової заявки: вимоги, формати, супровідна документація.	2	2	8
5	Тема 5. Бюджетування проєктів: як скласти реалістичний і прозорий бюджет.	2	2	8
6	Тема 6. Інструменти планування та управління проєктами.	2	2	8
7	Тема 7. Презентація проєкту: підготовка публічного виступу та візуального супроводу.	2	2	8

8	Тема 8. Цифрові інструменти для створення ефективних презентацій.	2	2	8
9	Тема 9. Комунікація та PR у проєктній діяльності.	2	2	8
10	Тема 10. Аналіз кейсів: успішні та неуспішні історико-культурні проєкти в Україні та за кордоном.	2	2	8
	Всього за курсом	20	20	80

4. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Основи проєктної діяльності. Види проєктів: наукові, освітні, культурні. Етапи життєвого циклу проєкту. Проєктний підхід у гуманітарних науках.
2	Тема 2. Структура проєктної заявки: як перетворити ідею на реалістичний проєкт. Мета, завдання, актуальність, інноваційність. Планування діяльності, очікувані результати, показники ефективності.
3	Тема 3. Пошук джерел фінансування та грантових можливостей. Огляд грантодавців (Український культурний фонд, Horizon Europe, DAAD, Erasmus+, приватні фонди). Типи грантів і конкурсів.
4	Тема 4. Методика написання грантової заявки: вимоги, формати, супровідна документація. Типові помилки та поради щодо їх уникнення. Критерії оцінювання заявок.
5	Тема 5. Бюджетування проєктів: як скласти реалістичний і прозорий бюджет. Категорії витрат, обґрунтування бюджету. Співфінансування, волонтерська праця, нефінансові ресурси.
6	Тема 6. Інструменти планування та управління проєктами. Логіко-структурна матриця, Gantt-діаграма. Управління ризиками, тайм-менеджмент у проєктах.
7	Тема 7. Презентація проєкту: підготовка публічного виступу та візуального супроводу. Структура презентації, сценарій виступу. Робота з аудиторією, відповіді на запитання.
8	Тема 8. Цифрові інструменти для створення ефективних презентацій. PowerPoint, Canva, Google Slides, Prezi. Принципи дизайну слайдів, візуалізація даних.
9	Тема 9. Комунікація та PR у проєктній діяльності. Побудова комунікаційної стратегії проєкту. Залучення партнерів, цільової аудиторії, ЗМІ.
10	Тема 10. Аналіз кейсів: успішні та неуспішні історико-культурні проєкти в Україні та за кордоном. Практичне обговорення прикладів. Висновки, застосовні до власної проєктної діяльності студентів.

4.2. План семінарських занять

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Основи проєктної діяльності. 1. Типи гуманітарних проєктів: дослідницькі, освітні, культурні, популяризаторські. 2. Структура проєкту та етапи його реалізації. 3. Командна робота у проєктній діяльності: ролі, відповідальність, взаємодія.
2	Тема 2. Структура проєктної заявки: як перетворити ідею на реалістичний проєкт. 1. Як визначити актуальність проєкту та суспільну потребу. 2. Формулювання мети, завдань, очікуваних результатів. 3. Побудова логіки проєкту: від проблеми – до дії.

3	Тема 3. Пошук джерел фінансування та грантових можливостей. 1. Національні та міжнародні донори в галузі гуманітаристики 2. Пошукові платформи та інструменти моніторингу грантів 3. Аналіз умов участі у грантових програмах
4	Тема 4. Методика написання грантової заявки: вимоги, формати, супровідна документація. 1. Основні розділи грантової заявки. 2. Підготовка опису проєкту та супровідної документації 3. Типові помилки під час оформлення заявки
5	Тема 5. Бюджетування проєктів: як скласти реалістичний і прозорий бюджет. 1. Структура бюджету: категорії витрат і способи їх обґрунтування 2. Принципи прозорості та доцільності витрат 3. Співфінансування, волонтерство, нефінансові ресурси
6	Тема 6. Інструменти планування та управління проєктами. 1. Побудова логіко-структурної матриці. 2. Використання діаграми Ганта для планування етапів. 3. Ідентифікація ризиків і підготовка до їх подолання
7	Тема 7. Презентація проєкту: підготовка публічного виступу та візуального супроводу. 1. Структура ефективної презентації. 2. Публічний виступ: як чітко і переконливо представити проєкт. 3. Адаптація виступу до різних типів аудиторії.
8	Тема 8. Цифрові інструменти для створення ефективних презентацій. 1. Огляд інструментів: PowerPoint, Canva, Google Slides 2. Дизайн слайдів: шрифти, кольори, ілюстрації, інтерактивність 3. Інфографіка, діаграми та візуалізація історичних даних
9	Тема 9. Комунікація та PR у проєктній діяльності. 1. Визначення цільової аудиторії і каналів комунікації. 2. Пресреліз, анонс, соціальні мережі як інструменти популяризації 3. Побудова комунікаційної моделі взаємодії з партнерами.
10	Тема 10. Аналіз кейсів: успішні та неуспішні історико-культурні проєкти в Україні та за кордоном. 1. Огляд кейсів реалізованих проєктів у галузі історії та археології 2. Визначення факторів успіху або провалу проєктів 3. Практичні висновки для власної проєктної діяльності

5. Завдання для самостійної роботи

	Теми	Денна форма
1	Тема 1. Основи проєктної діяльності.	8
2	Тема 2. Структура проєктної заявки: як перетворити ідею на реалістичний проєкт.	8
3	Тема 3. Пошук джерел фінансування та грантових можливостей.	8
4	Тема 4. Методика написання грантової заявки: вимоги, формати, супровідна документація.	8
5	Тема 5. Бюджетування проєктів: як скласти реалістичний і прозорий бюджет.	8
6	Тема 6. Інструменти планування та управління проєктами.	8
7	Тема 7. Презентація проєкту: підготовка публічного виступу та візуального супроводу.	8

8	Тема 8. Цифрові інструменти для створення ефективних презентацій.	8
9	Тема 9. Комунікація та PR у проєктній діяльності.	8
10	Тема 10. Аналіз кейсів: успішні та неуспішні історико-культурні проєкти в Україні та за кордоном.	8
	Всього за курсом	80

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти виконують індивідуальне науково-дослідне завдання (проєкт грантової заявки), що є видом позааудиторної самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Воно використовується для формування практичних навичок підготовки, структурування та оформлення проєктних документів, розвитку аналітичного мислення, вміння працювати з джерелами фінансування та засвоєння принципів академічної доброчесності.

Індивідуальне завдання оцінюється за такими критеріями: самостійність виконання; якість оформлення.

Критерії написання: обсяг: до 20 слайдів презентації у форматі Canva. Структура роботи: вступ (де здобувач вищої освіти формулює актуальність проблеми, мету власного дослідження та задачі її виконання), основна частина (має містити головні ідеї та факти, а також не менше двох-трьох аргументів на користь висловленої тези. Кожен аргумент має бути підтверджений не менш ніж двома конкретними історичними прикладами чи спиратися на історичні джерела, що дозволяють використати їх як основу для аргументу. Беручи до уваги різні позиції та точки зору, важливим є їх критичний аналіз, а також виявлення власного ставлення до досліджуваної проблеми); висновки (подається авторський аналіз зазначених проблем); список використаних джерел (має налічувати не менше 15 наукових джерел, у тому числі наукові статті, монографії).

Теми для підготовки грантових заявок

1. Роль історичної пам'яті у формуванні національної ідентичності українців у XX–XXI ст.
2. Політика пам'яті в Україні: трансформації після 2014 року.
3. Вплив історичної спадщини регіонів України на сучасні процеси державотворення.
4. Проблеми репрезентації історії України у шкільних підручниках і публічному просторі.
5. Пам'ять про Другу світову війну в українському суспільстві: зміни в умовах російсько-української війни.
6. Збереження археологічних пам'яток в умовах воєнних дій: виклики та рішення.
7. Цифрові технології в археології: 3D-модельовання, GIS-аналіз і дистанційне зондування.
8. Нові підходи до датування археологічних матеріалів у контексті міждисциплінарних досліджень.
9. Проблеми ідентифікації та реституції культурних цінностей, вивезених під час війни.
10. Археологічна спадщина Північного Причорномор'я: інтеграція результатів польових досліджень у міжнародні бази даних.
11. Digital History: створення електронних архівів історичних джерел України.
12. Використання штучного інтелекту для аналізу великих корпусів історичних текстів.
13. Публічна історія у цифрову епоху: соціальні мережі як простір формування історичної свідомості.
14. Використання інтерактивних карт у візуалізації історичних процесів.

5. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є іспит, який проводиться в усній формі. Робота здобувачів вищої освіти оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо здобувач вищої освіти не відвідував курс лекцій, семінарські заняття та не виконав контрольні заходи, а отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання іспиту.

Питання для підготовки до іспиту

1. Основні етапи підготовки грантової заявки.
2. Структура і обов'язкові розділи грантового проекту.
3. Визначення та формулювання мети і завдань проекту.
4. Критерії оцінювання грантових заявок.
5. Методи обґрунтування актуальності теми проекту.
6. Особливості написання бюджетної частини проекту.
7. Принципи оформлення проектної документації відповідно до вимог грантодавця.
8. Типи грантів і їхні відмінності (дослідницькі, освітні, соціальні тощо).
9. Методи пошуку джерел фінансування для проектів.
10. Особливості підготовки презентації грантової заявки.
11. Вимоги до оформлення науково-дослідної роботи в межах проекту.
12. Етичні аспекти та академічна доброчесність під час підготовки проектів.
13. Роль комунікації та роботи в команді при реалізації проектів.
14. Особливості написання мотиваційного листа для грантової заявки.
15. Аналіз ризиків і план їхнього мінімізації у грантовому проекті.
16. Методи оцінки ефективності реалізації проекту.
17. Відмінності між проектом, дослідницькою роботою та науковою статтею.
18. Правила оформлення посилань і бібліографії у грантовій заявці.
19. Використання інформаційних технологій у підготовці проектної документації.
20. Приклади успішних грантових заявок: особливості та рекомендації.

Кожне питання у білеті оцінюється в 10 балів.

Приклад іспитового білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ **ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Семестр 4

Навчальна дисципліна **«ПРАКТИКУМ ПО ПІДГОТОВЦІ
ГРАНТОВИХ ПРОЄКТІВ ТА ДЕРЖБЮДЖЕТНИХ ТЕМ»**

ІСПИТОВИЙ БІЛЕТ № ____

1. Методи обґрунтування актуальності теми проекту.
2. Аналіз ризиків і план їхнього мінімізації у грантовому проекті.
3. Використання інформаційних технологій у підготовці проектної документації.
4. Особливості написання мотиваційного листа для грантової заявки.

Затверджено на засіданні кафедри історії

Протокол № ____ від ____ 20__ року

Завідувач кафедри

Екзаменатор

Міронова І.С.

Гаргаун Я.І.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	10 семінарських занять. Максимальна кількість балів на семінарі – 4 (10*4)	40
2	Індивідуальне завдання	Підготовка проєктної заявки – 15 балів, захист – 5 балів.	20
3	Залік	У кожному іспитовому білеті по 4 питання. Кожне питання оцінюється по 10 балів.	40
	Всього		100

Опитування та виступи на семінарських заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння здобувачів вищої освіти самостійно опрацьовувати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 3 бали. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка «відмінно» (4 бали) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- у повному обсязі (на 100 %) підготував семінарське заняття, відповідно до змісту розкрив поставлену перед ним проблему;
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) запитання, при цьому під час підготовки використав додаткову літературу, добре ознайомився з конспектом лекції;
- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтував хід власних думок.

Оцінка «добре» (3 бали) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував 75 % семінарського заняття, відповідно до змісту розкрив поставлену перед ним проблему, але при цьому допустив неточності у формулюванні визначень, понять і явищ,
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки добре ознайомився з конспектом лекції, але не користувався додатковою літературою,
- загалом правильно виконав вправу чи завдання, допустивши 1-2 помилки, проте обґрунтував хід власних думок.

Оцінка «задовільно» (2 бали) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував 50 % семінарського заняття, загалом розкрив поставлену перед ним проблему, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;
- дав неповну (часткову) відповідь на контрольне (-і) питання, що потребувало суттєвих доповнень чи коментарів збоку викладача чи інших здобувачів вищої освіти, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури, погано ознайомився з конспектом лекції;
- виконав вправу чи завдання зі значною кількістю помилок або неточностей, не зміг обґрунтувати (або частково обґрунтував) хід власних думок.

Оцінка 1 бал виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував семінарське заняття в обсязі, меншому за 25 %, відповідно до змісту не розкрив поставленої перед ним проблеми або відмовився відповідати;
- дав неправильну (нелогічну) відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури або відмовився відповідати;
- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) виконав вправу чи завдання, не зміг пояснити хід виконання або зовсім не виконав вправи чи завдання.

Критеріями оцінювання самостійної роботи (індивідуальних проєктних заявок) виступають:

- повнота розкриття матеріалу (50 % оцінки);
- правильність застосування одержаних теоретичних знань на практиці (25 % оцінки);
- обґрунтованість висновків (25 % оцінки).

Критерії оцінювання індивідуально науково-дослідної роботи (проєктної заявки):

- **19-20 балів** виставляється якщо виконані всі вимоги до написання есе; позначена проблема та обґрунтована її актуальність; зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему та логічно викладені авторські судження та оцінки; кожен аргумент підтверджений не менш ніж двома конкретними історичними прикладами чи спиратися на історичні джерела, що дозволяють використати їх як основу для аргументу; сформульовано висновки; тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотриманні вимоги до зовнішнього оформлення. Список використаних джерел налічує не менше 15 наукових джерел, у тому числі наукові статті, монографії. Есе супроводжується наочністю: наприклад, презентацією, інфографікою, відео, фото, географічними картами, малюнками, музикою, таблицями тощо. Відсутність плагіату.

- **17-18 балів** виставляється, якщо основні вимоги до есе виконані, але при цьому допущені незначні недоліки. Зокрема, не витриманий обсяг есе; є упущення в оформленні.

- **13-17 балів** виставляється, якщо основні вимоги до есе виконані, але при цьому допущені значні недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях, не витриманий обсяг есе; є упущення в оформленні.

- **7-12 балів** виставляється, якщо є істотні відступи від вимог до написання есе. Зокрема, тема висвітлена лише частково. Відсутній висновок.

- **1-6 бали** виставляється якщо є істотні відступи від вимог до написання есе. Зокрема, допущені фактичні помилки у змісті есе, відсутній висновок.

- **0 балів** виставляється, якщо тема есе не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми.

Критерії оцінювання іспиту:

- **40 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при глибоких та всебічних знаннях проблеми, грамотному та злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко та правильно робити умовиводи, використовуючи при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо дані правильні, повні та глибокі відповіді на всі теоретичні питання відповідно до навчальної програми дисципліни, немає помилок у виконанні, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності;

- **31-39 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при глибоких та всебічних знаннях проблеми, грамотному та злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко та правильно робити умовиводи, використовуючи при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо здобувачем вищої освіти дані правильні, повні відповіді на всі теоретичні питання індивідуального завдання відповідно до навчальної програми дисципліни, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені незначні похибки при відповіді;

- **26-30 бали** виставляються здобувачеві вищої освіти при твердому і досить повному знанні проблеми, відсутності характерних неточностей при відповідях на питання екзаменаційного білета та на поставлені додаткові питання, умінні в основному пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями, стоять в сучасних умовах, володінні понятійним апаратом, знанні основної літератури; якщо на запропоновані теоретичні

питання дані правильні, але неповні відповіді; матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені несуттєві похибки або неточності у відповідях, допущена незначна помилка;

- **21-25 бали** виставляються здобувачеві вищої освіти при достатньому знанні навчального матеріалу, відсутності грубих помилок при відповідях на питання екзаменаційного білету, уміння підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, знанні основних понять та категорій; якщо відповіді на теоретичні питання в цілому правильні, але неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки, допущені одна – дві несуттєві помилки;

- **16-20 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти, якщо відповіді на теоретичні питання неповні, допущені неточності у формулюваннях та логічні похибки;

- **9-15 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при наявності грубих помилок у відповідях на теоретичні питання екзаменаційного білету, які свідчать про неправильне розуміння суті проблеми, невмінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, незнанні основного категоріального апарату, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, свідчать про незнання та нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу;

- **0-8 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, які свідчать про незнання та нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу.

7. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Кобеля-Звір М. Як отримати грант: методика та стратегія залучення грантових ресурсів: навч.-метод. посібник. Львів: СПОЛІОМ, 2022. 272 с.
2. Комаровський О. В. Фандрейзинг у питаннях, відповідях та цитатах: навч. посіб. Луганськ, 2017. 54 с.
3. Куц С. Фандрайзинг АВС : посібник для початківців. Київ : Центр філантропії, 2018. 92 с.
4. Методичні рекомендації щодо написання проектних заявок. Навч. посібник / МГО «Регіональний центр транскордонного співробітництва Єврорегіон «Дністер». Вінниця: Єврорегіон «Дністер», 2015. 54 с
5. Навчально-практичний посібник з грантового менеджменту в рамках реалізації проекту «Грант-менеджмент: просто про складне», що реалізується за фінансової підтримки House of Europe (Дім Європи) та Європейського Союзу / К.Нагірська. 2022. 58 с
6. Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері : метод. рек. для органів влади та недерж. орг-цій / Авт. кол.: В.В. Белявцева, А.І. Гнатенко, О.С. Зінченко та ін. ; за заг. ред. О.В Кулініча. Харків : Золоті сторінки, 2017. 148 с.
7. Навчально-практичний посібник з грантового менеджменту в рамках реалізації проекту «Грант-менеджмент: просто про складне», що реалізується за фінансової підтримки House of Europe (Дім Європи) та Європейського Союзу / К. Нагірська. 2022. 58 с.
8. Основні засади проектного менеджменту. Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Упор. ЧабакЛ. А. Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2016. 56 с.

Допоміжні

9. Бабій О.Я. Посібник з фандрейзингу для бізнес-об'єднань: посібник / О.Я. Бабій. Київ: 2017. 168 с. URL: https://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2018/03/Fundraising_for_BMOs_Babij_2017.pdf
10. Грантрайтинг : метод. рек. Для органів публічної влади щодо написання проектних заявок. Харків : Золоті сторінки, 2015. 116 с.
11. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Фандрайзинг і грантрайтинг» для здобувачів вищої освіти / Уклад.: І. М. Семененко, Я. О. Чанкотадзе. Київ: СНУ ім. В. Даля, 2024. 26 с.
12. Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері : метод. рек. для органів влади та недерж. оргцій / Авт. кол.: В.В. Белявцева, А.І. Гнатенко, О.С. Зінченко та ін. ; за заг. ред. О.В Кулініча. – Харків : Золоті сторінки, 2017. 148 с.
13. Порядок залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» від 15 лютого 2002 р. № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text>
14. Проект «Вища освіта України». Угода про грант фонду Е5Р між Україною та Європейським інвестиційним банком, підписана 17 грудня 2018 р., ратифікована 16 квітня 2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/971_003-18/ed20200416#Text
15. Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Управління науковими проектами : навч. посіб.; ДВНЗ «Ужгород, нац. ун-т». Ужгород : Говерла, 2019. 431 с.
16. Regulation (EU) No 1288/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 establishing 'Erasmus+': the Union programme for education, training, youth and sport and repealing Decisions No 1719/2006/EC, No 1720/2006/EC and No 1298/2008/EC. URL: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1288>

17. Regulation (EU) No 1291/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 establishing Horizon 2020 – the Framework Programme for Research and Innovation (2014-2020) and repealing Decision No 1982/2006/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex:32013R129>

Інформаційні ресурси:

18. 20 сайтів для пошуку міжнародних програм, волонтерств, грантів, конкурсів та роботи. URL: <http://melni.me/20-sajtiv-dlya-poshukumizhnarodnyh-program-volonterstv-grantiv-konkursiv-ta-roboty/>.

19. Вишеградський фонд – підтримка культурних і мистецьких проєктів: https://www.mzv.cz/kyiv/uk/x2010_05..17/x2010_0820_1/x2010_05_17/index.html

20. Глобальний інноваційний фонд - фонд, діяльність якого спрямована на підтримку інноваційної діяльності: <https://region.kname.edu.ua/index.php/ru/granti/163-globalniiinnovatsiiniij-fond;>

21. Гранти в Україні: дякую за обід, що наївся дармоїд. URL: http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/granti_v_ukrayini_dyakuyu_za_obid_scho_nayi_vsyia_darmoyid.html.

22. Гранти та стипендії: загальна інформація та рекомендації. URL: <http://inter.bsmu.edu.ua/stipendiiie-tagranti/grantita-stipendiiie-zagalna-informacia-ta-rekomendaciiie>.

23. Грантова програма від National Geographic – дослідні та тревел-гранти: <https://www.science-community.org/uk/node/130977>

24. Грантові програми. URL: <http://stu.cn.ua/media/files/inter/grant-prog14.pdf>.

25. Німецький фонд «Пам'ять, Відповідальність, Майбутнє» – допомога у проєктах і дослідженнях з історії: <https://kiew.diplo.de/ua-uk/service/erinnerung-verantwortungzukunft/1270084>

26. Посольство США. URL: <https://ukrainian.ukraine.usembassy.gov/uk/democracy.html>.

27. Рекомендації до складання грантових заявок. URL: <http://www.khnu.km.ua/root/dept/interdept/Rekomendatsii%20do%20skladannya%20grantovykh%20zayavok.pdf>.

28. Рекомендації щодо участі у грантових конкурсах (для початківців). URL: <http://www.cultura.kh.ua/uk/activities/grants-investments/get-grant/2321-rekomendatsiyi-schodo-uchasti-u-grantovihkonkursah-dlja-pochatkiivtsiv>

29. Ресурсний центр ГУРТ. URL: <http://gurt.org.ua/news/grants/>

30. Фонд «Відродження» – підтримка розвитку відкритого суспільства в Україні на основі демократичних цінностей: <https://www.irf.ua/>

31. Фонд «Розвиток України» – підтримка проєктів, спрямованих на соціальний розвиток: <https://akhmetovfoundation.org>

32. Фонд Богдана Гаврилишина – тревел-гранти на дослідження життя країн Європи та розвиток українського суспільства із використанням європейського досвіду: <http://bhfoundation.com.ua/>

33. Фонд Гайнріха Бьоля – підтримка у сфері громадських ініціатив, історії, розвитку демократії, громадянського суспільства та політичної освіти громадян: <https://ua.boell.org/>

34. Фонд Конрада Аденауера – фонд надає гранти на підтримку проєктів, пов'язаних із розвитком демократії та громадянського суспільства: <https://www.kas.de/uk/web/ukraine>

35. Фонд Місцевого Співробітництва Фінляндії – тревел-гранти, гранти для молодих журналістів та інших спеціалістів-гуманітаріїв: <https://gurt.org.ua/news/grants/58704/>

36. Фонд Президента України для обдарованої молоді - державна фінансова підтримка обдарованої молоді, що надається з метою реалізації соціально значущих творчих проєктів: <https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/naukovcvam/storinka3.pdf>

37. Фонд Фрідріха Еберта – підтримка у сфера європейської інтеграції, міжнародної співпраці, демократизації та розвитку соціального діалогу: <http://www.fes.kiev.ua/n/cms/>

38. Фонд Фрідріха Науманна за Свободу – фонд підтримує громадян України в їхньому прагненні до демократії, ринкової економіки та балансу в соціальній сфері: <https://ukraiina.fnst.org/>

39. Фонд Чарльза Стюарта Мотта – фонд, який підтримує різнопланові ініціативи: <http://invcst.kh.ua/ua/>

40. Фундація «Україна-США» – підтримка розвитку демократії, ринкових реформ і розвитку прав людини в Україні: <https://usukraine.org/>

41. Що таке гранти і заявки на них. URL: http://www.dit.edu.ua/sites/ERD/doc/Cho_take_grant.pdf.

42. Що таке грантові програми. URL: <http://ufb.org.ua/sector-blagodijnosti/blagodijnistbiznesu/instrumentikorporativnoi-filantropii/grantovi-programi.htm>.

43. Як написати проєкт на грант. URL: <http://studway.com.ua/proekt-na-grant/>.

44. Grantist. URL: <http://grantist.com/>.

45. Scientific Social Community. Соціальна наукова мережа. URL: <https://www.science-community.org/grants>.